

Nr 18.

Ankom till Riksdagens kansli den 26 april 1912 kl. 11 f. m.

Konstitutionsutskottets memorial, med föranledande af kammarens skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande nr 10 i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 17 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Närvarande: Herrar Bonde, Branting, Trygger*), Hagström, Clason, Bellinder, Hellberg, Ekman, von Geijer, Kjellén, Wavrinsky, Ljunggren*), Jansson i Djursåtra, Ericsson, Nilsson, Nyström, Edén*), Larsson i Västerås, Larsson i Säby och Fornander.

*) Ej närvarande vid memorialets justering.

I utlåtandet nr 10 i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 17 i förordningen om kommunalstyrelse på landet hemställde utskottet, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i förordningen om kommunalstyrelse på landet, att därigenom tryggas de ordinarie kommunalstämmornas utsättande till sön- eller helgdag, där detta befinnes erforderligt för att möjliggöra ett allmänt deltagande i kommunens angelägenheter, och att därvid de små röstägarnas intressen tillgodoses i lika mån som de stora röstägarnas.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag har denna hemställan blifvit af Andra kammaren godkänd, hvaremot Första kammaren med afslag å utskottets förberörda hemställan bifallit en af herrar Bellinder, Kjellén, grefve Hamilton, Jansson i Djursåtra, Magnusson och Jönsson afgifven

reservation, däri yrkats, att Riksdagen i anledning af förevarande motion ville för sin del besluta, att § 17 i gällande kungl. förordning om kommunalstyrelse på landet skall erhålla följande lydelse:

§ 17.

Tre ordinarie kommunalstämmor skola årligen hållas: — — — —
— — — — äfvensom af revisorer.

Ordinarie kommunalstämman i december äger besluta, huruvida de ordinarie kommunalstämmorna eller vissa af dem under det nästföljande året skola utsättas till sön- eller helgdag.

Den, hvilken — — — — af sagda förvaltning.

Utskottet har funnit dessa beslut vara af den olika beskaffenhet, att någon sammanjämkning dem emellan icke låter sig göra, hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

Stockholm den 25 april 1912.

På utskottets vägnar:

CARL CARLSON BONDE.

Reservationer:

af herr *Kjellén*, som anført:

Enligt riksdagsordningens § 63, andra stycket, åligger det de ständiga utskotten som plikt att »de olika meningarna, så vida möjligt är, sammanjämkas», så snart kamrarna öfver någon fråga stannat »uti *hufvudsakligen eller till vissa delar olika* beslut».

Besluten behöfva således icke ens hafva en gemensam kärna, för att denna operation skall påkallas. Äfven om de äro väsentligen olika, skall

sammanjämkning försökas. Först om de äro *till alla delar* olika, är sådan åtgärd från början utesluten.

Detta tillämpas nu i nästan undantagslös praxis så, att intet försök göres att sammanjämka ett positivt beslut med rent afslag. Men då positiva beslut föreligga från bägge kamrarna, är det sällsynt att uppgiften af utskotten lagts å sido som hopplös. För konstitutionsutskottets del har detta hittills inträffat endast 4 gånger (1874 mem. 8, maj 1887 mem. 16, 1904 mem. 11 och 1906 mem. 10).

I det nu föreliggande fallet stå positiva beslut mot hvarandra, hvadan allmän presumption talar för att ett försök till sammanjämkning skall ske.

Vid besluten möter först en olikhet i formen, så till vida som den ena kammaren stannat vid ett direkt lagförslag, men den andra vid en skrifvelse till Kungl. Maj:t. Denna skillnad i och för sig bör icke från början anses omöjliggöra en sammanjämkning. Redan 1868 års lagutskott (mem. 50) gaf prejudikat härutinnan. *Gränström*, som i en vetenskaplig monografi noggrant undersökt »formerna för behandling af skiljaktiga beslut» inom den svenska Riksdagen (utg. Lund 1910), anmärker också som »egendomliga» två precedensfall i motsatt riktning: »här hade ju», säger han, »en sammanjämkning genom inbjudan till biträdande af skrifvelseförslaget lämpligen kunnat försökas» (s. 162). Denna tolkning är utan tvifvel riktig. Det är nämligen enligt grundlagens ord icke »besluten», utan »meningarna» bakom besluten, som skola sammanjämkas. Utskottets åtgärd må bestämmas ur innehållets synpunkt, icke formens.

Nu kunna de här föreliggande besluten synas äfven till innehållet alltigenom skiljaktiga, försåvidt Andra kammarens beslut äfven i sin förra del stannar vid allmänna antydningar, där Första kammaren beslutat viss åtgärd. Man finner dock för det första, att *syftet* (möjliggörande af de ordinarie kommunalstämmornas flitigare utsättande till sön- eller helgdag) är för kamrarna gemensamt. På grund af hvad i ärendet förekommit, äger man rätt att förutsätta att äfven *medlet* i denna del är gemensamt (bestämmanderättens öfverflyttande från kommunalstämmans ordförande till stämman själf). Kvar står som bestämd skiljaktighet endast slutklausulen om tillgodoseendet af »de små röstägarnes intressen» i Andra kammarens beslut, hvilken klausul saknar motsvarighet i Första kammarens beslut och mening.

De bägge meningarna visa sig alltså materiellt sammanfallande intill en viss punkt. Kamrarne hafva slagit sällskap på en och samma reform-

linje ett steg framåt; därefter fortsätter Andra kammaren ensam ännu ett steg. Under sådana förhållanden synes en sammanjämkning möjlig på den bas, att reformen knytes till det för bägge kamrarna gemensamma steget, d. v. s. att Andra kammaren afstår från sitt fortsättningssteg.

Härvid stå två vägar öppna: *antingen* att vidhålla skrifvelseformen och inbjuda bägge kamrarna att förena sig om det förra utlåtandet med utlämnande af slutklausulen, *eller* att inbjuda Andra kammaren att helt förena sig med Första kammaren i dess beslut. Det förra alternativet är mera tillfredsställande i formen; det senare innebär ett klarare och snabbare steg på den här ifrågavarande reformlinjen, där Andra kammaren framträdte som föregångsman. Då det nu icke kan anses rimligt att till grund för sammanjämkningen lägga en ståndpunkt som går reformkrafvet i fråga mindre till mötes än någondera kammarens särskilda beslut, är det senare alternativet uppenbart att föredraga. Detta sakliga företräde förstärkes yttermera af det förhållande, att det alldeles sammanfaller med Andra kammarens fjolårsbeslut i ärendet.

Att en sammanjämkning öfverhufvud kan åstadkommas genom en dylik »inbjudningsmetod», har tidigare varit starkt bestridt (principdebatten 1892 om konstitutionsutskottets mem. 6), men lär numera vara allmänt erkänt, liksom det är flitigt praktiseradt; och är det just denna stegrade praxis som minskat antalet af hopplösa sammanjämkningsuppgifter, till gagn för det positiva reformarbetet.

Då sålunda kamrarna i föreliggande fråga icke fattat till alla delar olika beslut, och då en sammanjämkning synes möjlig, finner jag att utskottet bort hemställa,

att Andra kammaren ville, med frånträdande af sitt förut i ärendet fattade beslut, antaga det af Första kammaren bifallna förslag;

af herrar *Bellinder*, *von Geijer* och *Fornander*, som instämt med herr *Kjellén*.